

Janusz Żołyński

**Indywidualne,
procesowe i zbiorowe
prawo pracy**

ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.
Gdańsk 2018

Spis treści

Skróty11

Od autora13

Część I. Indywidualne prawo pracy

Rozdział 1. Wprowadzenie do prawa pracy17

1.1. Pojęcie i przedmiot prawa pracy17

1.2. Klauzule generalne w prawie pracy19

1.3. Źródła prawa pracy20

1.4. Charakter norm prawa pracy23

1.5. Funkcje prawa pracy27

1.5.1. Funkcja ochronna27

1.5.2. Funkcja organizacyjna29

1.5.3. Funkcja rozdzielcza29

1.5.4. Funkcja zachowania pokoju społecznego30

1.5.5. Funkcja zabezpieczająca31

Rozdział 2. Stosunek pracy33

2.1. Pojęcie stosunku pracy33

2.2. Stosunek pracy a stosunki cywilnoprawne38

2.3. Podmioty (strony) stosunku pracy41

2.3.1. Pojęcie pracodawcy41

2.3.2. Pojęcie pracodawcy według Kodeksu pracy43

2.3.3. Pojęcie pracownika45

2.4. Zasady prawa pracy48

2.4.1. Zagadnienia ogólne48

2.4.2. Zasada prawa do pracy49

2.4.3. Zasada dobrowolności świadczenia pracy50

2.4.4. Zasada poszanowania dóbr osobistych pracownika51

2.4.5. Zasada równego traktowania pracowników z tytułu wypełniania takich samych obowiązków55

2.4.6. Zasada zakazu dyskryminacji55

2.4.7. Zasada godziwości płacy57

2.4.8. Zasada prawa do wypoczynku59

2.4.9. Zasada prawa do bezpiecznej pracy60

2.4.10. Zasada zaspokajania bytowych, kulturalnych i socjalnych potrzeb pracownika62

2.4.11. Zasada ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych63

2.4.12. Zasada wolności zrzeszania się pracowników i pracodawców63

2.4.13. Zasada uprzywilejowania pracownika64

2.4.14. Zasada równego traktowania w zatrudnieniu65

2.4.15. Zasada partycypacji pracowników w zarządzaniu zakładem pracy68

2.5. Prawo do korzystania z uprawnień przewidzianych prawem przez pracowników i pracodawców	69
2.6. Mobbing	70
Rozdział 3. Nawiązanie stosunku pracy	77
3.1. Sposoby nawiązania umowy o pracę	77
3.2. Umowa o pracę	79
3.2.1. Uwagi wstępne	79
3.2.2. Treść umowy o pracę	80
3.2.3. Forma umowy o pracę	82
3.3. Podjęcie pracy	83
3.4. Rodzaje umów o pracę	84
3.4.1. Umowa przedwstępna	85
3.4.2. Umowa na okres próbny	88
3.4.3. Umowa na czas określony	91
3.4.4. Umowa na czas nieokreślony	97
3.4.5. Spółdzielcza umowa o pracę	98
3.4.6. Umowa o zatrudnienie na czas zastępowania nieobecnego pracownika	99
3.4.7. Umowy z pracownikami tymczasowymi	103
3.5. Pozaumowne stosunki pracy (nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania, wyboru i mianowania)	106
3.5.1. Powołanie	106
3.5.2. Wybór	109
3.5.3. Mianowanie	111
Rozdział 4. Ustanie stosunku pracy	113
4.1. Uwagi wstępne	113
4.2. Ustanie stosunku pracy w drodze czynności dwustronnej	116
4.3. Ustanie stosunku pracy w drodze czynności jednostronnej	119
4.4. Wypowiedzenie umowy o pracę	119
4.5. Forma i tryb dokonania wypowiedzenia	121
4.5.1. Forma	121
4.5.2. Tryb	121
4.6. Przyczyny wypowiedzenia	122
4.7. Ochrona przed wypowiedzeniem	125
4.7.1. Ochrona powszechna	126
4.7.2. Ochrona szczególna	129
4.8. Terminy i okresy wypowiedzenia	135
4.9. Wypowiedzenie warunków pracy lub płacy	139
4.10. Powierzenie pracownikowi innej pracy	142
4.10.1. Szczególne przypadki powierzenia pracownikowi innej pracy	144
4.11. Skutki wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę	146
4.12. Odwołanie od umowy zawartej na czas nieokreślony	147
4.13. Odwołanie od umów terminowych	151
4.14. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia	152
4.14.1. Uwagi wstępne	152
4.14.2. Natychmiastowe rozwiązanie umowy o pracę przez pracodawcę	153
4.14.3. Przyczyny zawinione rozwiązania umowy o pracę przez pracodawcę	154
4.14.4. Przyczyny niezawinione rozwiązania stosunku pracy w trybie natychmiastowym	158

4.14.5. Natychmiastowe rozwiązanie umowy o pracę przez pracownika.....	162
4.14.6. Ustanie stosunku pracy w wyniku uprzedzenia.....	165
4.14.7. Skutki wadliwego rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia dokonanego przez pracodawcę.....	166
4.15. Wygaśnięcie umowy o pracę.....	169
4.15.1. Uwagi wstępne.....	169
4.15.2. Wygaśnięcie stosunku pracy na tle przepisów Kodeksu pracy.....	170
4.15.3. Wygaśnięcie stosunku pracy wynikające z innych przepisów.....	177
4.16. Skutki wadliwego wygaśnięcia umowy o pracę.....	179
Rozdział 5. Rozwiązywanie stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy	181
5.1. Zastosowanie ustawy.....	182
5.2. Pojęcie i tryb zwolnień grupowych.....	182
5.3. Ochrona trwałości stosunku pracy.....	183
5.4. Ponowne zatrudnienie.....	184
5.5. Odprawa.....	186
Rozdział 6. Przejście zakładu pracy	187
Rozdział 7. Wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia oraz ich ochrona	191
7.1. Pojęcie wynagrodzenia i składniki wynagrodzenia.....	191
7.2. Pozawynagrodzeniowe świadczenia pracodawcy na rzecz pracownika.....	198
7.2.1. Odprawy.....	198
7.2.2. Odszkodowania.....	200
7.3. Systemy wynagradzania.....	203
7.4. Ochrona wynagrodzenia.....	206
Rozdział 8. Odpowiedzialność wynikająca ze stosunku pracy	221
8.1. Uwagi wstępne.....	221
8.2. Odpowiedzialność pracownika.....	222
8.2.1. Pracownicza odpowiedzialność porządkowa.....	222
8.2.2. Przesłanki stosowania kar porządkowych.....	223
8.2.3. Tryb nakładania kar.....	224
8.2.4. Tryb odwoławczy.....	226
8.2.5. Zatarcie kary porządkowej.....	227
8.3. Pracownicza odpowiedzialność materialna.....	228
8.3.1. Uwagi wstępne.....	228
8.3.2. Przesłanki odpowiedzialności.....	230
8.3.3. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone z winy nieumyślnej.....	231
8.3.4. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone z winy umyślnej.....	232
8.3.5. Sposób naprawienia szkody.....	233
8.3.6. Odpowiedzialność za mienie powierzone.....	233
8.3.7. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej.....	237
8.4. Odpowiedzialność pracodawcy.....	240
8.4.1. Odpowiedzialność administracyjno-karna pracodawcy.....	242
Rozdział 9. Czas pracy	247
9.1. Uwagi ogólne.....	247
9.2. Pojęcia związane z czasem pracy.....	248
9.3. Doba pracownicza.....	249
9.4. Okres rozliczeniowy.....	249

9.5. Tydzień	250
9.6. Przeciętnie 5-dniowy tydzień pracy	250
9.7. Okresy odpoczynku.....	251
9.8. Praca zmianowa.....	253
9.9. Niewykonywanie pracy a czas pracy.....	253
9.9.1. Przerój.....	253
9.9.2. Dyżur.....	258
9.9.3. Oczekiwanie na przydział pracy	260
9.9.4. Podróż służbowa	260
9.10. Dojazd do pracy.....	260
9.11. Przerwy w świadczeniu pracy wliczane do czasu pracy	261
9.12. Wymiar i rozkład czasu pracy.....	262
9.12.1. Rozkłady czasu pracy według Kodeksu pracy	263
9.12.2. Ruchomy rozkład czasu pracy.....	264
9.12.3. Indywidualny rozkład czasu pracy	265
9.13. Systemy (rodzaje) czasu pracy	267
9.13.1. Systemy czasu pracy według Kodeksu pracy	268
9.13.2. Podstawowy czas pracy	268
9.13.3. Równoważny czas pracy.....	269
9.13.4. Szczególny rodzaj równoważnego czasu pracy.....	271
9.13.5. Czas pracy w ruchu ciągłym.....	272
9.13.6. Przerwany czas pracy	275
9.13.7. Zadaniowy czas pracy	276
9.13.8. Skrócony czas pracy	279
9.13.9. Praca weekendowa	280
9.14. Wykonywanie pracy w nadgodzinach.....	282
9.14.1. Pojęcie pracy w godzinach nadliczbowych	282
9.14.2. Dopuszczalność pracy w godzinach nadliczbowych.....	284
9.14.3. Limit godzin nadliczbowych.....	285
9.14.4. Zakaz pracy w godzinach nadliczbowych	287
9.14.5. Wynagrodzenie za pracę w nadgodzinach.....	287
9.15. Praca w porze nocnej.....	291
9.16. Praca w niedziele i święta	292
Rozdział 10. Urlopy	297
10.1. Uwagi wstępne	297
10.2. Urlop wypoczynkowy	297
10.3. Prawo do urlopu	298
10.4. Obowiązek udzielenia urlopu	299
10.5. Urlop jako prawo niezbywalne (osobiste).....	300
10.6. Odpłatność za urlop	300
10.7. Realizacja urlopu w naturze.....	301
10.8. Prawo do nieprzerwanego urlopu	303
10.9. Równość uprawnień urlopowych	305
10.10. Periodyczność urlopu	306
10.11. Wyrównanie szkód związanych z odwołaniem z urlopu	307
10.12. Zasada proporcjonalności.....	308
10.13. Godzinowe rozliczanie urlopu	310
10.14. Urlop na żądanie	311

10.15. Urlop bezpłatny.....	312
10.16. Przedawnienie prawa do urlopu.....	316
Rozdział 11. Zatrudnianie kobiet oraz ich ochrona	317
11.1. Uwagi ogólne	317
11.2. Ochrona kobiet związana z macierzyństwem.....	319
11.3. Urlop macierzyński.....	325
11.4. Urlop wychowawczy.....	326
Rozdział 12. Ochrona stosunku pracy (zatrudnianie) młodocianych	331
12.1. Uwagi ogólne	331
12.2. Umowa w celu przygotowania zawodowego	332
Część II. Procesowe prawo pracy	
Rozdział 13. Spory ze stosunku pracy	337
13.1. Uwagi wstępne	337
13.2. Pozasądowe rozstrzygnięcie sporów – ugoda pozasądowa.....	338
13.3. Komisja pojednawcza	339
13.3.1. Uwagi wstępne.....	339
13.3.2. Zakres kompetencyjny komisji pojednawczych	340
13.3.3. Tryb wyłaniania komisji pojednawczych.....	340
13.3.4. Postępowanie przed komisją pojednawczą	341
Rozdział 14. Rozstrzygnięcie sporów ze stosunku pracy na drodze sądowej	343
14.1. Zasady rozstrzygnięcia sporów ze stosunku pracy	343
14.2. Zasada szczególnej ochrony interesu pracownika	343
14.3. Zasada ograniczenia kosztów opłaty sądowej ponoszonej przez pracownika	345
14.4. Zasada szybkości postępowania	346
14.5. Zasada ograniczonego formalizmu procesowego	347
14.6. Zasada ugodowego likwidowania sporu	348
14.7. Rozstrzygnięcie sporów na drodze sądowej (procesu sądowego)	350
14.8. Reprezentacja pracodawcy i pracownika w sądzie	354
14.8.1. Reprezentowanie pracownika.....	354
14.8.2. Reprezentowanie pracodawcy	355
14.9. Terminy związane z postępowaniem przed sądem pracy	356
14.9.1. Terminy do wniesienia odwołania do sądu.....	356
14.9.2. Wniosek o przywrócenie terminu	356
14.10. Przedawnienie roszczeń ze stosunku pracy.....	359
Część III. Zbiorowe prawo pracy	
Rozdział 15. Pojęcie zbiorowego prawa pracy.....	365
Rozdział 16. Przedstawicielstwa pracownicze.....	367
16.1. Pracownicze organa przedstawicielskie powoływane doraźnie.....	367
16.2. Związki zawodowe w systemie polskiego prawa pracy.....	369
16.3. Utworzenie związku zawodowego.....	371
16.4. Pojęcie „zakładowa organizacja związkowa”	374
16.5. Struktura związków zawodowych	376
16.6. Federacje i konfederacje związków zawodowych	379
16.7. Reprezentatywność związków zawodowych	380
16.7.1. Reprezentatywność ogólnopolska	380

16.7.2. Reprezentatywność zakładowa.....	381
16.7.3. Reprezentatywność w celu zawarcia układu zbiorowego pracy	382
16.7.4. Reprezentatywność międzyzakładowej organizacji związkowej.....	383
16.8. Uprawnienia związków zawodowych	384
16.8.1. Zajmowanie stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy	385
16.8.2. Zajmowanie stanowiska wobec pracodawcy i organu samorządu załogi w sprawach dotyczących zbiorowych interesów i praw pracowników	387
16.8.3. Sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem w zakładzie pracy przepisów prawa pracy, w tym w szczególności przepisów oraz zasad bhp	387
16.8.4. Kierowanie działalnością społecznej inspekcji pracy i współdziałanie z Państwową Inspekcją Pracy	390
16.8.5. Zajmowanie się warunkami życia emerytów i rencistów	390
16.8.6. Uprawnienia w zakresie funduszu socjalnego	391
16.8.7. Uprawnienia w zakresie autonomicznych aktów prawa pracy	391
16.8.8. Uprawnienia w zakresie funkcjonowania na terenie zakładu pracy	403
16.8.9. Prawo do uzyskania określonych informacji od pracodawcy.....	405
16.9. Uprawnienia działaczy związkowych	412
16.9.1. Prawo do całkowitego zwolnienia ze świadczenia pracy.....	412
16.9.2. Prawo do czasowego zwolnienia ze świadczenia pracy (czynności doraźne)	414
16.9.3. Ochrona przed rozwiązaniem umowy o pracę	416
Rozdział 17. Rady pracowników	419
17.1. Pojęcie rady pracowników.....	419
17.2. Obowiązek tworzenia rady pracowników	420
17.3. Powołanie rady pracowników	421
17.4. Funkcjonowanie rady	423
17.5. Uprawnienia rady.....	423
17.6. Informacje wrażliwe.....	425
17.7. Prawo pracodawcy do odmowy udzielenia informacji	426
17.8. Sposób prowadzenia konsultacji	428
17.9. Eksperti.....	429
17.10. Zachowanie tajemnicy.....	430
17.11. Ochrona stosunku pracy.....	431
17.12. Sankcje za naruszenie ustawy.....	434
Rozdział 18. Europejskie rady zakładowe	437
18.1. Uwagi wstępne	437
18.2. Powołanie europejskiej rady pracowników	438
18.3. Uprawnienia rady.....	441
18.4. Ochrona trwałości stosunku pracy	442
18.5. Koszty funkcjonowania rady	443
Rozdział 19. Organizacje pracodawców	445
19.1. Uwagi wstępne	445
19.2. Powstanie organizacji pracodawców	446
19.3. Najważniejsze uprawnienia.....	447
19.4. Nadzór nad organizacjami pracodawców	448

Rozdział 20. Spory zbiorowe pracy	451
20.1. Pojęcie sporu zbiorowego	451
20.2. Przedmiot sporu zbiorowego	452
20.3. Strony sporu zbiorowego	455
20.3.1. Pojęcie strony pracowniczej	456
20.3.2. Pojęcie pracodawcy	457
20.4. Tryb rozwiązywania sporów zbiorowych	457
20.4.1. Zgłoszenie żądań	457
20.4.2. Rokowania	458
20.4.3. Mediacja	460
20.4.4. Arbitraż	462
20.5. Charakter prawny porozumienia	464
20.6. Pojęcie strajku	465
20.7. Ograniczenia prawne dopuszczalności przeprowadzania strajku	466
20.7.1. Ograniczenia przedmiotowe	466
20.7.2. Ograniczenia podmiotowe	469
20.8. Typologia strajków (rodzaje strajków)	470
20.8.1. Strajk ostrzegawczy (prewencyjny)	472
20.8.2. Strajk solidarnościowy	473
20.8.3. Strajk okupacyjny	474
20.9. Odpowiedzialność za naruszenie ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych	475
20.9.1. Odpowiedzialność karna	476
20.9.2. Odpowiedzialność pracownicza	478
20.9.3. Odpowiedzialność cywilna	480